

על דמשמע על ממש (כמ"ש בירו' דיומא פ"ה ה"ד והזה על הכפורת משמע על גגה ולא על עובי' מהצד ע"ש) וגבי בית המנוגע שמזה מצדה שייך לומר אל הבית.

ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד גלול בשמן למנחה ולג שמן (פרק י"ד פסוק כ"א)

למה האשם תמיד בהמה ובחטאת ועולה חילקה תורה בין עני לעשיר?

וביאר בספר טעמא דקרא דאשם להכשיר אתא לכן האשם קובע (כמש"פ הרמב"ם בפ"ה ממחו"כ ה"ט) ובזה אין לחלק בין עני לעשיר אבל העולה והחטאת שבאין לכפר יש חילוק בין עשיר לעני (כמו במחוסרי כפרה, ואף על גב דמסיק (בכריתות כ"ו.) דמנגעי' איכפר ל' הקרבן כי אתא לאשתרוי' בקדשים מכל מכל מקום קצת מכפר גם הקרבן (כדתנן בכריתות ה:) ארבעה מחוסרי כפרה המצורע.

והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר עליו לפני ה' (י"ד כ"ט)

מפני מה אצל קרבן עשיר נאמר והנותר וכו' וכפר עליו הכהן לפני ה' (יד יח), ואילו אצל עני נאמר לכפר עליו לפני ה', ומשמע שעדיין לא נשלמה כפרתו?

וביאר המשך חכמה שאמרו חז"ל נגעים באין על גסות הרוח (ערכין טז.), והנה הסכנה והחשש מפני גאווה וגסות רוח גדולים הם אצל עשיר, אשר בשל עושרו ודעתו זחוהה ורוחו גסה, וכמו שאמרה התורה "וכסף וזהב ירבה לך" וכל אשר לך ירבה ורם לבבך" (דברים ח יג-יד) ואכן כדי שלא ירום לבבו, צריך העשיר להשתדלות ולהתאמצות רבה לעומתו עני אשר רוחו גסה עליו הריהו מאוס בעיני אלוקים ואדם, וכמו שאמרו חז"ל (פסחים ק"ג) כי דל גאה אין הדעת סובלתו, לפיכך בקרבן עני עדיין לא נשלמה כפרתו במתן השמן, ועליו לכפר עליו לפני ה'.

וצוה הכהן ופנו את הבית בטמא יבא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית (פרק י"ד פסוק ל"ו)

לכאורה מה בכך שהכהן יבא וימתין מלומר טמא עד שיפנו את הבית ומשמע מכאן כו' יוסי (במו"ק ז:.) שאם רואה שהוא טמא חייב לומר מיד טמא דלרבי מאיר יכול לשתוק?

וביאר בספר טעמא דקרא לרבי מאיר הצריכה התורה כן משום ביטול תורה שלא יהא חייב לשבת ולהמתין עד שיפנו את הכלים שהוא צריך לראות בשעה שמטמא (ע"י חולין י:).

דברו אל בני ישראל ואמרתם אלהם איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא (ט"ו ב')

למה דבצרת לא כתוב דברו אל בני ישראל?

וביאר המשך חכמה משום דהזב הוא משולח חוץ לשני מחנות ועדיין הוא במחנה השלישית, מחנה ישראל לכן אמר בזה אל בני ישראל מה שאין כן מצורע שמשתלח חוץ לג' מחנות ונפרד מן הכלל בני ישראל אם כן אינו בכלל בני ישראל רק הוא בודד לעצמו.

העלונים נתרמו על ידי התורמים ובני ביתם, ועל ידי הרב אריה וולפא שליט"א ובני ביתו
ההצלחתם בכל מעשה ידיהם,
ולרפו"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י
והילד שמואל בן צביה בתושח"י
ולזרע של קיימא לאברהם בן מיכל ונעמי בת אסתר יהודית בקרוב ובנקל
ולע"נ סבי הרב רפאל דב ב"ר מנחם יעקב זלזניק זצוק"ל נלב"ע י"ב ניסן תשע"ג
וסבתי מרת מלכה בת ר' צבי יצחק קריזר ע"ה נלב"ע י"ב תשרי תשפ"ג

ניתן לקבל את העלון במיל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים **0534157546**

ניתן להוריד את העלון באתר דרוש, ביום חמישי. הדרכה: נכנסים לדרשו ובחרים הורדת עלונים, לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת ויקרא

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 281

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (פרק א' פסוק א')

כתוב ברש"י ד"ה "ויקרא אל משה" אבל לנביאי האומות עכו"ם נגלה אליהן בלשון עראי.

כתוב בבראשית רבה (עד ה) א"ר יוסי אין הקב"ה נגלה על אומות העולם אלא בלילה בשעה שדרך בני אדם להיות פרושים זה מזה.

מה ענין פרישות בני אדם זה מזה להתגלות ה' על נביאי עכו"ם?

וביאר המהרי"ל דיסקין שאמרו חז"ל (סנהדרין עא:.) פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם, לפי שהפירוד גורם לכך שאינם יכולים לחטוא בעוונות שצריכים להתחבר בהם עוד אנשים, לפיכך אצל אומות העולם אין ראויים לנבואה אלא בלילה, כי זו שעה שדרך בני אדם להיות פרושים זה מזה ואז אינם במצב של חטא, ולעומת זאת ביום דרך בני אדם לחבור זה לזה ואז הם במצב של חטא ואינם ראויים לנבואה, כך הוא הדבר אצל אומות העולם, אבל אצל בני ישראל אדרבה ואדרבה ראויים הם לנבואה ביום יותר מן הלילה, כי ביום עסוקים במצוות יותר מאשר בלילה.

שם:

לפי שהיתה נפשו של משה עגומה עליו ואמר הכל הביאו נדבתם ואני לא הבאתי, אמר לו הקב"ה חייך שדיבורך חביב עלי יותר מן הכל שמכולם לא קרא הדיבור אלא למשה שנאמר "ויקרא ה' אל משה"

מפני מה לא נדב משה למלאכת המשכן?

וביאר רבי אברהם אחי הגר"א שיעקר הנדבה למשכן היתה נדבת הלב וכמו שנאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו (שמות כה ב) ולגבי משה רבינו לא היה שייך ענין נדבת הלב, וכל כך למה לפי שנדבת לב שייכת רק במי שיש לו לעצמו ולבו מנדב לתת משלו, אולם משה היה כל ימיו דבוק בהש"ת, לפיכך לא היה יכול משה לנדב משלו למלאכת המשכן.

ועוד ביאר הגר"ד סולובייציק שאפשר לומר שכיון ששמה רבינו היה גזבר נאמן (בכורות ה.) ועל כן לא יכל לתרום למשכן שהרי צריך מסירה לגזבר והוא בהיותו גזבר לא יכול למסור לעצמו, ואכן מבואר בשו"ת הר"ן שאדם אחד אינו יכול להיות בבת אחת קונה ומקנה כאחד וכן בנעשה שליח להיות המקנה אין השליח יכול לקנות לעצמו.

אמנם לכאורה עדיין יוכל משה למנות גזבר אחר לתרומתו שלו, ואז אכן היה יכול לנדב משלו ושמא יש לומר שהיה דין שמשה דוקא ולא אחר יהא הגזבר.

דבר אל בני ישראל ואמרתם אלהם אדם כי יקריב מקם קרבן לה' מן הבנהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (פרק א' פסוק ב')

כתוב ברש"י ד"ה "אדם" מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל.

קשה הרי (בסנהדרין נו:) אמרינן מכל עץ הגן וכו' ולא מן הגזל, אם כן שייך גזל באדם הראשון ואין לומר דבשעה שהקריב הקרבן עדיין לא נולדו קין והבל דהא הקרבן הקריב למחר בשבת כמו שכתוב (בעבודה זרה ח.) דלאחר עה"ש הקריבו {ויותר נראה שהקריבו למחרתו ביום א' שהרי נדרים ונדבות אין קרבין בשבת} וקין והבל נולדו ביום הששי כמו שכתוב (בסנהדרין ל"ח:).

וביאר בספר טעמא דקרא דבהמות וחיות כיון שהקב"ה אמר לו בהדיא ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל ח' וכו' אם כן הכל היה שלו ולא שייך לקין והבל מאומה ולא שייך גזל בזה אבל שאר דברים שלא ניתנו לו שייך גבי גזל.

שם:

העיר בספר משנת חיים (על חומש ויקרא, סימן ד' ה') למה כאן הקדים בקר לצאן, ואילו בפרשת מזבח אדמה תעשה לי (שמות כ' כ"א) כתב וזבחת עליו וכו' את צאנך ואת בקרך, הקדים צאן לבקר?

וביאר בספר טעמא דקרא שהנה בקר קודם לצאן כדאיתא בזבחים (צ' א' ב') ופרים קודמין לכבשים שכן נתרבו בנסכים, ופרש"י ושניהם עולות וכן אילים קודמין לכבשים וכבשים לשעירים שכן נתרבו באליה, ועיין בירושלמי (הוריות פ"ג ה"ד) עבד מביא פר ורבו מביא שעיר (כג' הפ"מ) עבד קודם לרבו, ולהכי כאן דמירי בקרבן יחיד דבקר עדיפא הקדים בקר לצאן, אבל בסוף פרשת יתרו מירי אף בקרבנות ציבור, הקדים הצאן לבקר שקרבן תמיד בא ממנו והוא חובה, וחשיב טפי.

שם:

הרי מקרא מפורש הוא שאין הקב"ה חפץ בקרבן גזול שנאמר אני ה' שונא גזל בעולה (ישעיה סא ח) ולשם מה יש צורך בלימוד ובדרשה מיוחדת מן הפסוק "אדם כי יקריב"?

וביאר החפץ חיים ששני מיני גזל יש, לא רק אדם השולח יד בממון חבירו ונטולו לכיסו נקרא גזלן, כאשר נותן האדם ממון לחבירו מדעתו ומרצונו, וכגון שהיה חברו תלמיד חכם וירא אלוקים והוא מבקש להנאותו מנכסיו, אך אם הוא גונב דעת הבריות ולאמיתו של דבר הוא אינו תלמיד חכם וצדיק, נמצא שהממון שקיבל הריהו בבחינת גזל שהרי אילו היה הנותן יודע זאת לא היה נותן, באה התורה ולימדתנו שאין הקב"ה חפץ בקרבן מן הגזל מכל סוג שהוא ובכל אופן שיהיה גם אם אין האדם שולח יד בממון חברו אך מכל מקום יש בו אבק גזל וכנ"ל, ומהיכן למדנו זאת מן הכתוב אדם כי יקריב מכם, ודרשו חז"ל אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל כלומר כשם שהקרבן שהקריב אדם הראשון לא היתה בו שום בחינה של גזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל שלא יהיה בקרבנכם שום צד ובחינה של גזל אלא משלכם ממש.

אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה' (פרק א' פסוק ג')

למה בסדר הקרבנות חשיב עולה מנחה שלמים חטאת אשם, ובפרשת צו חשיב עולה מנחה חטאת אשם תודה שלמים?

וביאר בספר טעמא דקרא שנראה דבפרשת ויקרא חשיב תחילה באים בנדר ונדבה כמו שהקדים אדם כי יקריב מכם וכו' וחשיב עולה ראשונה שכולה כלייל וסתם המתנדב קרבן מביא עולה כמו שכתוב בתוספתא דמנחות (ספ"ג) ואחר כך מנחה שהיא קודש הקודשים ואחר כך שלמים שהן קדשים קלים ואחר כך מתחיל חובה וחשיב חטאת דשכיח טפי שהיא על ל"ו דברים ואשם על ו', אבל בפרשת צו חשיב סדר הנאכלים וחשיב תחילה עולה שאין נאכלת כלל, ואחר כך מנחה שלפעמים אין נאכלת כגון מנחת כהן ולפעמים נאכלת ליום ולילה ואחר כך חטאת ואשם שנאכלין ליום ולילה ואחר כך תודה שהיא קדשים קלים ונאכל גם כן ליום ולילה, ואחר כך שלמים שנאכלין לב' ימים ולילה.

וְשַׁחֵט אֶת בֶּן הַבֶּקֶר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד (א ה)

כתוב בזוהר פרשת נשא ושחט אחרא ולא כהנא דכהנא אטור ליה בדינא.

הלא כל מצות קרבן היא בכנה ומפני מה יהא הכהן אסור בשחיטת הקרבן?

וביאר רבי בצלאל הכהן מוילנא שודאי מותר הכהן בשחיטה אלא שכוננת הזוהר להשמיענו שהכהן אסור לשחוט בבגדי כהונה, וכל כך למה לפי שבבגדי כהונה יש כלאים שנאמר באבנט שש ותכלת (שמות לט כט) וכל מה שהתירה התורה לכהן זהו רק בשעת עבודה, אבל שלא בשעת עבודה הרי זה איסור כלאים כשל כל אדם מישראל (מנחות מג). ומעתה כיון ששחיטה בזר כשרה נמצא שבשעה ששוחט הכהן הריהו זכר, ואם כן כששוחט בבגדי כהונה הרי זה כלאים שלא בשעת עבודה ולוקה, וזהו שאומר הזוהר "ושחט אחרא" דהיינו שישחוט הכהן בלא בגדי כהונה

ועין, מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות, הרי יסורים שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה (דברים ה'), והנה עבד הרי אינו יוצא לחרות אלא אם קטע לו האדון ראשי אברים שאינם חוזרים, ואם כן אפשר להביא מזה ראייה רק על יסורים שאין להם עוד רפואה, אבל אם המצורע נתרפא מצרעתו הרי מתברר שהיו אלה יסורים שיש להם רפואה, ואם כן אפשר שאינם מכפרים, ולכן עליו להביא קרבן בתור כפרה, וזהו שמתכוין הכתוב לומר זאת תהיה תורת המצורע שעליו להתכפר על ידי קרבן, ואם תשאל למה לא יכפרו עליו יסוריו הרי התשובה היא ביום טהרתו, והנה הלא נתרפא סוף סוף מצרעתו ויסורים שיש להם רפואה אי אפשר ללמוד משן ועין שהם מכפרים.

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע (פרק י"ד פסוקים ב'-ג')

אם יצא הכהן אל המצורע מחוץ למחנה, מה פירושו של ו"הובא אל הכהן"?

וביאר הכתב סופר שהרי ידוע כי המדבר לשון הרע על חברו נוטל הלה את כל התורה והמצוות של המדבר עליו, וזהו שמרמז כאן הכתוב זאת תהיה תורת המצורע זה סופה של תורת המצורע, אשר דיבר לשון הרע והובא אל הכהן, תורה זו מובאת לזכותו של הכהן כלומר הצדיק שעליו דיבר רעה, שכן על פי רוב מדברים לשון הרע על הצדיקים מנהיגי הדור שנקראים בשם כהן.

וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיֵּרְאֵה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצְרַעַת מִן הַצְרֹעַ (פרק י"ד פסוק ג')
לכאורה הפך הכתוב את סדר הדברים שהרי היה לו לומר והנה נרפא הצרוע מן נגע הצרעת? וביאר בספר מלא העומר שבכל מעשה ומעשה שעושה האדם נבראת מהות רוחנית, ואמרו חז"ל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד (אבות ד יא), מלאך משחית זה אשר נברא מכל חטא נקרא "נגע" וכמו שנאמר "ונגע לא יקרב באהלך" (תהילים צא י), והנה כאשר אדם שב בתשובה שלימה זוכה ונהפך אותו מקטרטג עצמו לסניגור ולמלאך מליץ יושר, וזהו ביאור מאמר חז"ל גדולה תשובה מאהבה שזדונות נעשות לו כזכיות (יומא פו:) ומובא בספרים שהנגע הופך לענג, וזהו שאמרה התורה והנה נרפא נגע הצרעת דהיינו אותו מלאך משחית הנקרא נגע נרפא מן הצרוע על ידי שהיטיב דרכיו ותיקן מעשיו.

וַיִּצְוֶה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמַּטְהָר שְׁתֵּי צִפְרִים חַיֹּת טְהוֹרוֹת וְעֵץ אֲרָז וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְאַזָּב (י"ד ד')

כתוב ברש"י ד"ה "חיות" פרט לטרפות, ובד"ה טהרות. פרט לעוף טמא.

מפני מה שינה רש"י בלשונו ולא כתב פרט לעופות טמאים בלשון רבים כשם שכתב פרט לטרפות?

וביאר המהר"ל שהלבוש כתב לשון זו ברש"י ואין בה דקדוק, ואולם בתורת כהנים אכן שנינו זאת בלשון רבים, ועל הצפור השחוטה לא הוצרך למעט פרט לעוף טמא, שכן נאמן בה ושחט ואם כן על כרחך מדובר בעוף טהור הראוי לשחיטה, שהרי בעוף טמא לא שייך ענין שחיטה, ונמצא שלא הוצרך המיעוט אלא רק על המשולחת, ולפיכך נקט רש"י לשון יחיד, שהרי עיקר הכתוב לא בא אלא לומר שאף המשולחת שאינה נשחטת צריכה להיות טהורה, אמנם כל זה הוא לפי הדין הנקוט בידינו שיש שחיטה לעוף מהתורה ברם למאן דאמר שאין שחיטה לעוף מהתורה הרי שגם בעוף טהור לא שייך ענין שחיטה ואין בו מעלה ויתרון על עוף טמא אלא שזו גזירת הכתוב שאחת משתי הצפרים שלוקח הכהן למטהר תישחט, ולפיכך יש לומר שאכן מדובר בעוף טמא ולא בעוף טהור וגזירת הכתוב שצריך לשחטו, ולפי זה יש להוסיף ולומר שלכן נאמר בתו"כ למעוטי טמאות משום שכלל נקוט בידינו שסתם ספרא הוא ר"י, ור"י סבר שאין שחיטה לעוף מהתורה.

וְהָזָה עַל הַמַּטְהָר מִן הַצְרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהַרוּ וְשַׁלַּח אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה (יד ז)
למה גבי מצורע כתיב והזה על המטהר ובבית המנוגע ולקמן (פסוק נ"א) כתיב והזה אל הבית? וביאר בספר טעמא דקרא שרמז בזה מה שכתב הרמב"ם (ספ"ו מטו"צ והוא ממשנה פ' בתרא דנגעים) דבמצורע מזה על אחורי ידו ובבית מזה על המשקוף של בית מבחוץ ולכן במצורע כתיב

שלא תזקק לבעלה הרי אז אינה נודרת על דעתו, ולפיכך אין הבעל מיפר את נדרה ועליה להביא קרבן.

ובמלאות ימי טהרה לְבַן או לְבַת תְּבִיא כֶּבֶשׁ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָה וּבֶן יוֹנָה או תֵּר לְחֻטָּאת אֶל פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן, וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׁהָיָה וְלִקְחָהּ שְׁתֵּי תָרִים או שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד לְחֻטָּאת וּכְפָר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהַרָה (פרק י"ב פסוקים ו'-ח')

למה ביולדת עשירה כתיב בן יונה או תור הקדים בן יונה לתור ובעניה כתיב ב' תורים או ב' בני יונה וכבר למדו מזה בכריתות (כ"ח). דשניהן שקולין?

וביאר בספר טעמא דקרא שיש ליתן טעם דבעשירה הקדים בן יונה דאף על פי שהיא עשירה רשאה להביא בן יונה שהוא הקטן ושניהן שקולין, ובעניה הקדים תור דאף על פי שהיא עניה ואין משגת רק לבן יונה מותרת להביא תור דשניהן שקולין, ואף על גב דעני שהביא קרבן עשיר בלא"ה יצא שם זה רק בדיעבד כדמשמע ברמב"ם (פ"י) משגגות (הי"ג) וכן בלשון המשנה נגעים (פי"ד מ"ב ע"ש).

אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת או סִפְחַת או בְּהֵרֶת וְהִיא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אֶהָרֵן הַכֹּהֵן או אֶל אֶחָד מִבְּנָיו הַכֹּהֲנִים (פרק י"ג פסוק ב')

מה שהטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת כבר דרשו על זה (יומא פ"ח ה"ז) אבל צריך טעם למה הקדים שאת לבהרת הרי בהרת עזה כשגל ושאת פחותה הימנה ובמשנה דנגעים הקדים בהרת?

וביאר בספר טעמא דקרא כדאמרינן במדרש (ויק"ר פי"ז ס' ד') אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה וכו' ואף נגעים הבאים על האדם תחילה הם באים לביתו, חזר בו טעון חליצה, ואם לאו טעון נתיצה, הרי הן באין על בגדיו, חזר בו טעון כביסה, ואם לאו טעון שריפה, הרי הן באים על גופו, חזר בו יטהר ואם לאו בדד ישב אם כן גם כאן בתחילה הקב"ה שולח עליו שאת שהיא קלה ואם לא חזר בו שולח עליו בהרת (ועי' ספרי סוף בהעלתך והנה מרים מצורעת כשגל מלמד שנצטרעה בעזה והיינו משום חומר לה"ר).

שם:

כתוב בערכין (טו): כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו.

למה נסמכה פרשת נגעים לפרשת מאכלות אסורות?

וביאר בעלי המוסר ללמדך שלא די בזה שיקפיד אדם על מה שמכניס לפיו אלא צריך אף להיזהר במה שמוציא מפיו שיהא דיבורו כשר ונקי.

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה מַרְאֵה שָׁפַל מִן הָעוֹר וְשַׁעֲרָה הִפָּךְ לְבָן וְטָמְאוּ הַכֹּהֵן נֹגַע צָרַעַת הוּא בְּשָׁחִין פְּרָחָה (פרק י"ג פסוק כ')

בספר נפלאות מתורתך כתב דמצינו פעם אחת בתורה סופי תבות **תאנה**, צרעת הוא בשחין פרח, לרמז למה דאיתא בברכות (דף מ). לדעת ר' נחמיה עץ שאכל ממנו אדם הראשון תאנה היה שבדבר שנתקלקלו בו בו נתקנו שנאמר ויתפרו עלה תאנה, ועוד כתבו חז"ל בתנחומא במצורע שנחש הקדמוני על שאמר לשון הרע על בוראו נצטרע, ואם כן נרמז כאן בסופי תבות תאנה שבפרשת חטא עץ הדעת שהיה עץ תאנה נהיה צרעת ראשונה בעולם, ועוד ציין למה שכתוב (במלכים ב' כ'-ז) ויאמר ישעיהו קחו דבלת תאנים ויקחו וישימו על השחין ויחי, ובחז"ל במדבר רבה זה מוכח ששחין שלקה בו חזקיהו היה צרעת, ונרמז כאן שתאנה בכוחה לרפאות צרעת ומביא על פי הנסתר השייכות בין תאנה לרפואת הצרעת.

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן (פרק י"ד פסוק ב')

לשם מה צריך המצורע להביא קרבן והלא יסורים ממרקין כל עוונותיו של אדם, ולמה לא יתכפר חטאו על ידי היסורים שבאו עליו עקב הצרעת?

וביאר מהר"מ אש שדבר זה שיסורים ממרקין כל עוונותיו של אדם, למדו חכמינו מקל וחומר משן

עליו ואז הריהו כזר "אחרא" וכמו שאמרו חז"ל אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם.

שם:

כתוב בברכות (לא:): א"ר אלעזר שמואל מורה הלכה בפני רבו היה וכו', אמר להן עלי קראו כהן ליתי ולשחוט, חזנהו שמואל וכו' אמר להו וכו' שחיטה בזר כשרה וכו, מי כתיב "ושחט הכהן" והקריבו הכהנים כתיב" וכו' אמר ליה שפיר קא אמרת מיהו מורה הלכה בפני רבך את וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, אתיא חנה וקא צוחה קמיה "אני האשה הנצבת עמכה בזה", אמר לה וכו' יהיב לך רבא מיניה, אמרה ליה אל הנער הזה התפללתי.

כיצד זה נתחייב שמואל מיתה והרי אז קטן היה ואין עליו חיוב מיתה?

וביאר האדמו"ר רא"ם מגור שהעיד עלי בשמואל "מימר שפיר קא אמרת" ואם כן נחשב שמואל ל"קטן חריף" ונקוט בידינו שקטן חריף יש לו דין גדול אף בקטנותו, ולכן נתחייב מיתה, ועל כך השיבתו חנה באומרה "אל הנער הזה התפללתי", והלא זו היתה תפילתה של חנה "ונתתה לאמתך זרע אנשים" זרע שמובלע בין אנשים לא ארוך ולא גוץ ולא קטן ולא אלם ולא צחור ולא גיחור ולא חכם ולא טיפש, ונמצא שלא היה בגדר קטן חריף ואם כן אינו חייב מיתה.

וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהָרֵן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ (פרק א' פסוק ז')

כתוב ברש"י ד"ה "ונתנו אש" אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט.

לשם מה יש להביא אש על ידי הדיוט?

וביאר רבינו בח"י כדי שיהיה עשן ויראו את הנס שלא נצחה הרוח עמוד העשן שהרי אש של מעלה אין לה עשן כמובא (יומא כא.) חמישה דברים נאמרו באש וכו' ואינה מעלה עשן.

וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה לֵה' סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיִצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבִנָּהּ (ב א)

כתוב ברש"י ד"ה "ונפש כי תקריב" לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו.

הלא מנחת נדבה שבאה עם שמן ולבונה יקרה יותר מאשר עולת עוף שהיא פרידה אחת יונה קטנה שעדיין לא באת לתחילת הציהוב (עי' חולין פ"ה מ"ה) כיצד אם כן אפשר לומר כי רק עני מביאה, ומה המעלה הגדולה במנחה זו עד שמחשיבה הקב"ה כאילו הקריב נפשו?

וביאר בעל ההפלאה שהרי אינו דומה המביא מנחה למקריב קרבן, הנה המקריב קרבן מן החי מן הדין שיתקבל קרבנו שהרי יש בזה נפש תחת נפש נפש הבהמה או העוף תחת נפש האדם החוטא, אולם המביא מנחה שהיא מן הצומח ואינה "נפש", והיתה סברא לומר כי לא תוכל לכפר על הנפש החוטאת, והנה דרכו של העני לנדב מנחה ולא קרבן מן החי, ואף על פי שמנחת סולת שבאה עם שמן ולבונה יקרה יותר מפרידה אחת של עוף, וכל כך למה לפי שאת העוף אין ידו משגת לקנות, כי אין הפרוטה מצויה בכיסו, ולעומת זאת הסולת והשמן מצויים בהישג ידו בזכות מתנות עניים לקט שכחה ופאה שהוא זכאי להן, וכן את הלבונה יכול העני להשיג חנים וכמו שאמרו חז"ל שהלבונה גדלה בארץ ישראל ועזים אוכלות אותה ויכול העני ללוקטה מן ההפקר ביערות ומדברות, לפיכך כדי שיוכל העני להביא את מנחתו עליו לקמץ ממאכלו ולמנוע מפיו את הסולת והשמן והלבונה שמיועדים למנחה, ונמצא שהוא מקריב את נפשו כי הוא מתענה וממעט מחלבו ודמו, וזהו שאמרו חז"ל "אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, ומעלתו של העני המביא מנחה גדולה מן המקריב קרבן מן החי, כי בעוד שקרבן מן החי הינו נפש תחת נפש הרי במנחת העני הוא מקריב את נפשו ממש.

וְכֹל קָרְבָּן מִנְחָתְךָ בְּמִלַּח תִּמְלַח וְלֹא תִשְׁבִּית מִלַּח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח (ב ג')

כתוב ברש"י ד"ה "מלח ברית" שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג.

למה לא היה שכר המים התחתונים בניסוך מים על כל הקרבנות אלא בנתינת מלח שאינו אלא

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת תזריע-מצורע

גליון מס' 284

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא (פרק י"ב פסוק ב')

כתוב במדרש פליאה שלא נתקררה דעתו של איוב עד שהגיע לפרשת אשה כי תזריע. מה ענין איוב לפרשת אשה כי תזריע?

וביאר מהרי"ץ דושינסקי שאמרו חז"ל מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן אמר להן בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה לפיכך אמרה תורה תביא קרבן (נידה לא:), והנה יולדת זו נשבעה והרהרה בלבה וכלל נקוט בידינו כי דברים שבלב אינם דברים (קידושין מט:), ואם כן לשם מה עליה להביא קרבן, אלא מכאן שאף על הרהור הלב צריך כפרה, ואכן אף חטאו של איוב לא היה אלא במחשבה שהרהר אחר מידותיו של הקב"ה וסבר כי אין עונשין על הרהור הלב כיון שהגיע לפרשה זו של אשה כי תזריע נתקררה דעתו שהנה העונש שבא עליו היה כדת וכדין כי גם הרהור הלב חטא הוא.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (פרק י"ב פסוק ג')

כתוב בדברים רבה (ו א) למה התינוק נימול לח' שקנה ה' רחמים עליו עד שיהיה בו כח, וכשם שרחמיו על האדם כך רחמיו על הבהמה שנאמר "מיום השמיני והלאה ירצה" מניין לחז"ל כי בדיוק ביום השמיני לא פחות ולא יותר יהיה בו כח לתינוק לשאת את כאב המילה? וביאר האור החיים שמצינו בזוהר הקדוש (ח"ג מד) שהמילה היא ליום השמיני כדי שתעבור עליו השבת ואז תגיעו הנפש החיונית הנשפעת בעולם ביום השבת, וכן מצינו (בראשית רבה י טו) שקודם שבא השבת היה העולם רופף ורועד כיון שבא השבת נתחזק ונח, וכך על ידי השבת יתחזק וינוח גופו הרופף של התינוק.

ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה (פרק י"ב פסוק ד')

למה כתיב ממקור דמיה דהא גם בלידה יבשתא צריכה קרבן ואפילו למאן דאמר אי אפשר לפתה"ק בלא דם מכל מקום אין הקרבן על הדם רק על הלידה? וביאר בספר טעמא דקרא דאין הכונה על הדם אלא על הולד שנוצר ממקור דמיה כמו שכתוב בנדה (ל"א.) אשה מזרעת אודם כו' שממנה דם כו' ועל ידי דמה שנותנת בו (ובכתובות ז' ב' ממקור ישראל אלו העוברים).

ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה וכן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן (פרק י"ב פסוק ו')

למה בכל מקום מקדים תורים לבני יונה חוץ מכאן?

וביאר בעל הטורים שאינו מביא אלא אחד שאם ימצא יונה לא יקח תור לפי שבן זוגו מתאבל עליו ואינו מזדווג לאחר מה שאין כן בן יונה שעוד לא כל כך מורגל עם בן זוגו.

שם:

כתוב בנדה (לא:): שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן, אמר להן בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן. לשם מה עליה להביא קרבן והרי ביד הבעל להפך דברים שיש בהם משום עינוי נפש? וביאר בספר מלא העומר שאפשר לומר שזוהי גזירת הכתוב אולם לרשב"י שדורש טעם הדבר משום שנודרת אז קשה מדוע לא יפר הבעל ואז לא תתחייב קרבן, אלא כך למדנו כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת (שבת מו:), והלא בשעה שכורעת לילד ומתוך צער לידה קופצת ונשבעת

יצירה מתוך המים?

וביאר רבי יעקב קמינצקי כל טענת המים התחתונים היתה שגם הם רוצים להיות קריבים קמי מלכא, ולכן רמז להם הקב"ה במצות נתינת המלח שאדרבה עיקר תכלית הבריאה היא דוקא בעבודת התחתונים, והנה אופן עשיית מלח היה כפי שפירש רש"י (כתובות עט: ד"ה המלח) שהיו עושין חריצים למי הים שיכנסו בהם והחמה מייבשתם ונעשה מלח, והיינו שחלקי המים הקלים מתעלים ומתאדים על ידי החמה, ולא נותר למטה כי אם המלח, וזאת רמז הקב"ה במצות נתינת המלח שגם במים התחתונים עצמם נבחר החלק התחתון והעב יותר לעלות על גבי המזבח להורות שהקב"ה חפץ יותר בעבודת התחתונים, ויש בזה לימוד על כל השקפת תורת ישראל שעיקר תכלית העבודה אינה בהתנזרות ופרישות מהעולם הגשמי אלא דוקא בהעלאת החומר הגשמי הירוד ביותר אליו יתברך.

ואם תקריב מנחת בכורים לה' אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריך (ב יד) כתוב ברש"י ד"ה "מנחת בכורים" שהיא באה אביב בשעת בישול התבואה, ומן השעורים היא באה. למה ציוותה התורה להביא מנחה מן השעורים שהן מאכל בהמה?

וביאר רבי יעקב קמינצקי שאצל סוטה מצינו שמביאה קרבן מן השעורים וביארה הגמרא (סוטה טו:), וטעם לדבר כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה, ואכן דיניה של סוטה מידה כנגד מידה, ובמידה שאדם מודד בה מודדין לו (שם ח:): הרי לנו שכאשר התורה מצווה להביא מן השעורים באים חז"ל ומביאים טעם לדבר, מדוע מנחת הביכורים באה מן השעורים, ונראה לומר שרצתה התורה ללמדנו שאין צורך להקב"ה במתנת האדם מצד המקבל אלא הכל זה מצד הנותן, ולפיכך אם היו כל המנחות ממין משובח היה מקום לטעות בזה אבל עתה שיש מנחת שעורים הרי זו הוכחה והדגשה שכל הכוונה בזה היא הנותן בלבד.

דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה (ד ב)

מה טעם אין החוטא במזיד מביא קרבן על חטאו?

וביאר בספר שואל ומשיב שהרמב"ן האריך בטעם הבאת הקרבנות שבאמת היה ראוי שתינטל נפש החוטא מחמת חטאו והקרבת הבהמה היא כנתינת נפש הבהמה תחת נפשו, שהרי נפש האדם נעלה ונשגבת יותר מנפש הבהמה ומה תמורה היא בהקרבת הבהמה אלא קרבנות הבאים על חטא הנעשה בשוגג, כלומר באופן שהחטא לא היה מצד הנפש השכלית אלא מצד הנפש הבהמית על כך יש באמת בכח הבהמה לכפר אבל אם חטא בזדון כלומר ששיתף את מחשבת לבו ונפשו בחטא אכן אין יכולת האדם להתכפר בנפש בהמה.

נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם (פרק ה' פסוק ט"ו)

למה הקדים כאן בפרשת הקדש מעילה לחטא ובפרשת פקדון ודברים שבין אדם לחבירו הקדים חטא למעילה והוא שכתוב נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכן הזכיר כאן וחמישו ובפרשת פקדון וחמישתיו? וביאר רבינו בחיי שהטעם בכל זה כי לשון מעילה הוא מזיד כאומרו (עזרא ט) השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה ולשון חטא הוא השוגג מלשון (שופטים ב) ולא יחטיא ולכן הקדים בקדש שהוא מחוקי הקב"ה מעילה לחטא ושם הדבר שוגג ועל כן אמר לשון חטא שהוא שוגג אבל בחוקי הבריות בתביעות שבין אדם לחבירו הקדים חטא למעילה ושם הדבר זדון ולפיכך הזכיר מעילה באחרונה וכל זה מחסדי השי"ת כי החמיר יותר בחקי הבריות יותר ממה שהחמיר בחקו יתברך.

וביאר בספר זכרון חי (ע"פ חזו"א אהע"ז סי' קמח) שפינחס קודם שזכה לכהונה אכן לא אכל בתרומה ולא נטל מתנות כהונה, לעומת זאת בנות אהרן אכלו בתרומה וקיבלו מתנות כהונה וכל זאת מפני שאינן עיקרים אלא נטפלים בכהונה ויש עליהן את קדושת אביהן משום כך די בהמשחת אביהן כדי להכשירן לאכול בחזה ושוק.

וְאֵת הָאֲרֻנֹתַי כִּי מַעֲלַת גֵּרָה הוּא וּפְרֻסָה לֹא הִפְרִיסָה טִמְאָה הוּא לָכֵם (פרק י"א פסוק ו')
למה נכתב בלשון נקבה?

וביאר ההעמק דבר כי כך נקראת על פי האדם הראשון, והטעם משום שיבואר להלן דשמות שקרא אדם בלשן הקודש הוא, ועל שם הפעולה שהכיר בפנימיות אותה בריה ובאותו מין שפעולה זו חזקה יותר בנקבה נקרא על שם הנקבה, (ע"ש מש"כ בזה בארוכה בפסוק י"ד).

וְזֶה לָכֵם הַטֵּמֵא בְּשֵׁרְץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאֲרֶץ הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ, וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְטָאָה וְהַחֲמָט וְהַתְּנַשְׁמָת (פרק י"א פסוקים כ"ט-ל')
התורה הזכירה ח' שרצים והנחש אינו בכללם.

וכי ראוי היה להזכיר שיהיה הנחש טמא ומטמא כי הוא שורש הטומאה והזוהמא וכידוע מן הנחש הקדמוני?

וביאר רבינו בחיי שהענין מכללי דרכי התורה שכל נתיבותיה שלום שלא רצתה לטמא הנחש במגעו שאם כן היה אדם נמנע מלהרגו כדי שלא יטמא ומזה הזכיר כל הולך על גחון שהוא הנחש והולך על ארבע שהוא עקרב ומרבה רגלים והוא ששמו נדל מפני שהן בריות מזיקות לבני אדם בארס שלהן ויש בהם מחליאות ויש ממיתות והזכיר בהם לא תאכלו כי שרץ הם לא אסר כי אם האכילה אבל טהר את המגע מה שאין כן בח' שרצים שאין להם ארס כלל.

מִכֹּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכַל אֲשֶׁר יָבוֹא עֲלָיו מִיָּם יִטְמָא וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל קְלַי יִטְמָא (יא לד)
הקשה בס' טעמא דקרא למה כאן כתוב יבוא מלא וי"ו וברוב התורה שכת' יבא חסר וי"ו?
ותירץ דהוספת הוי"ו בא לרמז שיש עוד ו' משקין שמכשירין לקבל טומאה מלבד מים.

וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֵם לֹאֲכֹלָה הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב (יא לט)
מפני מה הביא הכתוב את דין נבלת בהמה טהורה אחר דיני טומאת אוכלין הלא מן הראוי היה להסמיכו לעיל אצל נבלת בהמה טמאה שנאמר "ולאלה תטמאו" (פסוק כד) שהרי דין נבלת בהמה טהורה כדין נבלת בהמה טמאה?

וביאר בספר זבח השלמים שכתב הרמב"ם האבר והבשר המדולדלין בבהמה שאינם יכולים לחיות, אם הוכשרה מקבלין טומאה, שהן חשובין כאוכל שפירש (הל' טומאת אוכלין פ"ב ה"ו), ולפי זה אפשר לומר שלכך הסמיכה התורה דין זה של בהמה טהורה לדין טומאת אוכלין שצריכים הכשר, ואכן דין זה האמור לגבי טומאת אוכלין "וכי יותן מים על זרע" (פסוק לח) שהוא הכשר אוכלין קיים גם ב"וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה" דהיינו שימות אבר אחד מן הבהמה הטהורה.

אֵל תִּשְׁקְצוּ אֵת נִפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם (פרק י"א פסוק מ"ג)
למה כתוב ונטמתם בהם חסר האות א'?

וביאר רבינו בחיי מפני שאות א' הוא מורה על היחוד והקדמות ואם כן יחסר הא' לפי שהשכינה מסתלק ממקום הטומאה והחטא כעין שכתוב (דברים כג) כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך וכו' ושב מאחריך וזה חסרון הא' "מחטו לוי" (פרשת וירא כו) והטעם הזה בעצמו נוכל לומר במה שנקרא קדוש בלשוניו מי שהוא מיוחד ונבדל בעבודת ה' והמיוחד למעשה הזנות יקרא קדש בחסרון האות ו' כי האות ו' מאותיות השם הקדוש ואין קדושה במקום טומאה ומזה תוכל להבין כח לשוניו הקדוש כי במעט שינוי לשון וכדומה תלויים כמה הרי הרים.

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת צו-שבת הגדול

גליון מס' 282

שגלוקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו פרק (ו' פסוק ב')

כתוב ברש"י ד"ה "צו את אהרן" אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס.

על איזה חסרון כיס מדבר הכתוב?

וביאר בספר בנין אריאל שדרשו חז"ל זאת תורת העולה, כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב קרבן עולה וכו' (מנחות קי). ונמצא שיכול אדם מישראל שאין הממון מצוי בידו לקנות בהמה לקרבן, להשיג את אותה תועלת של הקרבת הקרבן על ידי ההתעסקות בתורתו, והנה לכהנים בני אהרן היה רווח ותועלת מן הקרבנות הלא הן מתנות הכהונה ואף בקרבן עולה שעולה כליל לה' נהנו מעורו כיוון שכך היה מקום לחוש שמא יימנעו הכהנים מלפרסם את גודל מעלת ההתעסקות בתורת העולה כי אז היו ישראל עוסקים בתורת העולה תחת הבאת קרבן עולה ונמצא שייגרם חסרון כיס לכהנים, לפיכך אמר הכתוב צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה, דהיינו שאף ילמדו את ישראל שכל העוסק בתורת הקרבן נחשב הדבר כאילו הקריבו ממש, וזהו שכיוון רבי שמעון בדבריו ביותר, צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס חסרון כיס לכהנים.

שם:

למה בכל פרשת ויקרא הזכיר בני אהרן, ולמה פה הזכיר את אהרן, ועי' במדרש המובא ברמב"ן וביאר החתם סופר על פי מה שמסיק (המג"א סי' תמ"ד) דמצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים תלמוד תורה גדול, והנה אהרן ובניו הוטל עליהם עבודת הקרבנות ואי אפשר לעשות על ידי אחרים, אך תורתו של אהרן חשובה יותר משל בניו, ולכן הוטל העבודה על בניו, ולכן בכל העבודות הזכרו בני אהרן, אבל פה דמדובר בהרמת והוצאת הדשן שעיקרה בא ללמד מידת הענוה כדאיתא בחוה"ל (שער הכניעה בפ"ו) לומר שאין גבהות לפני המקום ונראה שזה חז"ל אמרו זאת תורת העולה וכו', ועיין שם ולכן הזהיר לאהרן לרב גודלו ובכל מקום שאתה מוצא גדולה צריך למצוא ענוה עכ"ד והנה לגבי נגעים עיין בריש פרשת תזריע שכתוב אדם כי יהיה בעור בשרו וכו' והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו, וצריך עיון האם עדיף להקדים את אהרן אף על חשבון תורתו, והעירני הגר"ש לסיצין שליט"א דאיתא בחז"ל שהכהן אומר לו דברי כיבושין ואם כן יש עדיפות לשמוע זאת מאהרן.

וְלִבְשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד וּמְכַנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֵת הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל אֵת הָעֵלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ (פרק ו' פסוק ג')

כתוב בפסחים (סה:) ד"ה "מדו" שתהא כמדתו, וכתוב בזבחים (לה.) שלא יחסר ולא יותר. מפני מה חידשה לנו התורה דין זה בפרשתנו והלא מקומו של דין זה שתהא הכתונת כמידתו הוא בפרשת תצוה אשר שם פורטו דיני עשיית הבגדים?

וביאר רבי בצלאל הכהן מוילנא שבכל העבודות האחרות במשכן לא היתה כל כך הקפדה אם היה הבגד יותר ממידת הכהן שהרי יש לו עצה לסלקו על ידי אבנט שהלא כך שנינו מרושלין שסילקו על ידי אבנט כשרין משום דאבנט מיגז גייז (זבחים יח:) לעומת זאת בתרומת הדשן שבה עוסקת פרשתנו יש מאן דאמר (יומא כג:) שסובר שהכהן היה משמש רק בשני הבגדים הכתובים בפרשה הכתונת והמכנסים ולא היה אבנט כלל לפיכך הוצרכה התורה לחדש דין זה שתהא כמידתו במקום שבו אין עצה ותקנה לסלקו על ידי האבנט.

וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּוּקֵד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבַעַר עָלֶיהָ הִכְהֵן עֲצִים בְּבִקֵּר בְּבִקֵּר וְעֵרַךְ עָלֶיהָ הָעֵלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלָבֵי הַשְּׁלָמִים (פרק ו' פסוק ה')

דרשו בספרא מנין לאימורי חטאת ואימורי אשם וכו' תלמוד לומר עלי' חלבי השלמים?

וביאר המלבי"ם שלא נמצא בתורה בשום מקום שיסמוך שם חלב אל הקרבן בלשון רבים, כי חלב הקרבן הוא לשון יחיד ולכן דרשו ששלמים לאו דוקא וה"ה ליתר החלבים ומפני שכולם הזכיר כאשר יורם מזבח השלמים, כמו שכתב בחטאת נשיא ושעירה וכשבה כי בשלמים פירש דיניהם בפרטות, ולכן קראם חלבי השלמים, וזה מוכרח דהא על שלמים לא הוצרך ללמד דמבואר בשלמי בקר והקטירו וכו' וע"כ שבא ללמד על יתר החלבים.

שם:

מהו פשר הלשון "תוקד בו" והלא מן הראוי היה לכתוב תוקד על המזבח או תוקד עליו וכדומה? וביאר הרא"ם שאפשר שבא הכתוב לרמז על הכהן שאש העולה צריכה לבעור בו ולהעלות את עצמו עם הקרבן להתקדש לפני ה'.

אֵשׁ תָּמִיד תִּוּקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה (פרק ו' פסוק ו')

כתוב בויקרא רבה א. חביב עלי שמותן של גרים כיון המתנסך.

לכאורה מדרש פליאה וכי מה ענין גרים אצל יין שהתנסך אצל המזבח?

וביאר בספר פרדס יוסף שדין הוא שכל המכבה את אש התמיד מעל המזבח עובר בלא תעשה שנאמר "לא תכבה" וכתב הרמב"ן שאפילו זזה מן המערכת גחלת אחת לוקה, וכך שנינו (יומא מו:): המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב, ואולם דין שונה חל לגבי יין הננסך על גבי המזבח, אמר שמואל המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים (זבחים צא:): שלפי זה אפשר לבאר את דברי המדרש על הפסוק זכרו כיון לבנון (הושע יד ח) חביב עלי שמותן של גרים כיון המתנסך, הנה ידועים דברי חז"ל קשים גרים לישראל כספחת (קידושין ע:): ומפרש שם רש"י שאינם זהירים במצוות והרגילים אצלם נמשכים אצלם ולומדים מן מעשיהם, אך למרות החסרון הגדול הזה הקיים בגרים בוודאי שהקב"ה אוהבם ומחבבם על כך שנטשו את אמונתם ודתם ובחרו להסתופף בצל השכינה, וכך אמרו חז"ל לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים (פסחים פז:): ומצינו במדרש, הרבה הקב"ה אוהב את הגרים (במדרש רבה ח). וזהו שהישוו חז"ל את הגרים ליין המתנסך הנה אף על פי שהיין המתנסך על גבי המזבח מכבה מקצת מן האש מותר הדבר, והוא לרצון לפני ה', וכך הם הגרים המסתפחים לעם ישראל אף על פי שהם עלולים להמעט במעט מן הקדושה בעם ישראל מכל מקום חביבים ורצויים הם לפני ה'.

זֶה קִרְבַּן אַהֲרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר יִקְרְבוּ לֹהֵ' בְיוֹם הַמִּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירַת הָאֶפֶה סֹלֶת מִנְחַה תָּמִיד מִחֲצִיתָהּ בְּבִקֵּר וּמִחֲצִיתָהּ בְּעֶרֶב (פרק ו' פסוק י"ג)

מה טעם היה הכהן הגדול מקריב את קרבנו בכל יום ויום?

וביאר אברבנאל מפני שענין כל ישראל היו נשואות אליו שיתפלל ויעתיר בעבורם שהקב"ה יכפר עוונותיהם, ונמצא שכדי שיהא ראוי לעשות כן עליו להיות נקי מחטא שאם לא כן כיצד יוכל הוא להתפלל עבור אחרים, וכיון שכבר אמר שלמה בחכמתו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז כ), וציווהו הקב"ה על הכהן הגדול שיביא את קרבנו דבר יום ביומו וכך יהא נקי מחטא שבכל יום ויום, ועוד כאשר יראוהו כל ישראל מקריב את קרבנו יום יום ילמדו ממנו על הצורך לפשפש במעשיהם כל העת, ונמצא שבמעשה ההקרבה של הכהן הגדול יש משום השפעה גם על תיקון מעשיהם של ישראל, ומה טעם היה קרבנו של הכהן הגדול עשירית האיפה סולת גם ענין זה נועד עבור ישראל כאשר עניי ישראל יראו את הכהן הגדול מקריב עשירית האיפה סולת שוב לא יימנעו הם מחמת הבושת להקריב דוגמתו, ונמצא שבמעשה ההקרבה שימש הכהן הגדול דוגמא ומופת לכלל ישראל שלא דווקא הקרבן החשוב והמעולה הוא הרצוי

וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׂאֵם בְּכַתְנֹתָם אֶל מַחוּץ לַמִּחְנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה (פרק י' פסוק ה')

כתוב "בכתנתם" של מתים, מלמד, שלא נשרפו בגדיהם, אלא נשמתם, כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם.

מדוע נענשו נדב ואביהוא באש מן השמים, ועוד אם נגזר עליהם שאש תכלם מדוע לא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם בלבד?

וביאר בעל שואל ומשיב שאמרו חז"ל (עירובין סג.) כי חטאם של בני אהרן היה על שהורו הלכה בפני משה רבן, ומה היתה ההלכה שדרשו ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח (א ז), אמרו אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והנה מובא בכתבי האריז"ל שאש של מעלה אש אוכלה אש ואינה מכלה, משום שהיא רוחנית דקה מן הדקה ועוברת בתוך הגשם ואינה מתעכבת ומתחברת עם החומר הגשמי, ולכן אינה מכלה, לעומת זאת אש של מטה היא גשמית ומעובה יותר, ולכן כשהיא פוגעת בחומר הגשמי היא מתעכבת בו ומכלתו, וזה היה חטאם הגדול של בני אהרן נדב ואביהוא שרצו שהאש תאכל העולה ומכיון שאש של מעלה אינה מכלה הגשם לכן הביאו אש מן ההדיוט, ובמידה שאדם מודד מודדין לו (סנהדרין ק.). ולפיכך היה עונשם של נדב ואביהוא מידה כנגד מידה, שיצאה אש מלפני ה', אש של מעלה שאינה מכלה את הגשם ולא עוד אלא שהאש שכילתה בהם לא כילתה את גופם ובגדיהם אלא את נשמתם שהיא רוחנית ומתכלה על ידי אש רוחנית של מעלה.

שם:

מפני מה נשאום בכתונתם דוקא?

וביאר האבן עזרא (שמות מ ב), שהיה זה בשבת, והלא דין הוא שאין לטלטל המת בשבת אלא על ידי ככר או תינוק (שו"ע או"ח שיא א), ואם כן כיצד נשאום לבני אהרן והלא איסור גמור לטלטלם, והנה נפסק בשו"ע (שם סייד), לא הצריכו ככר או תינוק למת ערום אבל אם הוא בכסותו אין צריך ככר או תינוק, וזהו שנאמר וישאום בכתונתם ובכגון דא אין איסור טלטול.

וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפֶה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹאכְלוּ בְּמִקּוֹם טְהוֹר וּבְבִינְיָ וּבְבִנְיָ אֶתְּךָ כִּי חֻקְךָ וְחֻק בְּנֵיךָ נִתְּנוּ מִזְבְּחֵי שְׁלָמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (פרק י' פסוק י"ד)

לא אמר במקום קדוש?

וביאר רבינו בחיי שהתיר אכילתה לנשים והנשים לא היו רשאיות להכנס לחצר אוהל מועד, וכמו שאמרו אשה בעזרה מנין כי חצר המשכן דוגמת העזרה במקדש (ועיין תוס' קידושין נב ובהגהות יעב"ץ שם)

שם:

באיזה בנות מדבר אי בבנות שנולדו לפני כן הרי כתב רש"י בר"פ פנחס שאף על פי שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן לא ניתנו אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהן שיולדו אחר המשחתן אבל פנחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן ואם כן כאן שהיה יום ח' למלואים ואז נתכהן אהרן לא משכחת לה אלא בבנות שנולדו בו ביום ואיך יכולין לאכול בשר המילואים.

וביאר בספר טעמא דקרא דכל זה בזכרים אבל בנקבות שבלא"ה לא נמשחו מועיל להן משיחת אבותיהן שהיו כהנות גם הם אף שנולדו מקודם (וצ"ע). ועיין בחזו"א אה"ע סי' קנ"ח לדף ל"ו א').

שם:

כיצד אכלו בנות אהרן בחזה ושוק בעת ימי המילואים והלא נאמר אצל פינחס "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם" (במדבר כה יג), ופירש רש"י אף על פי שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן לא ניתנה אלא לאהרן ובניו שנמשחו עמו ולתולדותיהן שיולדו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן, וכן שנינו בזבחים (קא:): "לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי" ואם כן בנות אהרן שלא נמשחו כיצד אכלו בימי המילואים בחזה ושוק הרי ללא משיחה אין דין כהונה?

התורה לשון "כהונה" שנאמר "שם מת אהרן וכו' ויכהן אלעזר בנו תחתיו" (דברים יו).

וַתֵּצֵא אֶשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמְתּוּ לִפְנֵי ה' (פרק י' פסוק ב')

עיי' בדעת זקנים מבעלי התוספות שהקשה למאן דאמר נדב ואביהוא מתו בפנים למה לא נטמא כל המשכן טומאת אהלים וכל כלי המשכן היו צריכין טבילה ולא מצינו זה? וביאר בספר טעמא דקרא דעדיין לא נאמר להן פרשת טומאת אהלים ואף על גב דבשעת מתן תורה כבר ידעו כל המצות כמו שכתב רש"י (בשמות כ"ד י"ב) מכל מקום כל זמן שלא נצטוו על זה לא היה מטמא (עי' הוריות י'. לפני הדבור וצ"ע).

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדְעוּ אֶהֱרֹן (פרק י' פסוק ג')

כתוב ברש"י ד"ה "ועל פני כל העם אכבד" כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא, ומתעלה, ומתקלס, אם כן באלו, כל שכן ברשעים.

לשם מה צריך הקב"ה לעשות דין בצדיקים דוקא ורק על ידי לימוד קל וחומר היית מבין שכל שכן ברשעים הלא לכאורה היה קידוש ה' גדול יותר אילו היה הקב"ה עושה דין ברשעים עצמם, ולא היית נצרך כלל לקל וחומר, אלא היה מתיירא ומתעלה ומתקלס שמו מעצם הדין ברשעים? וביאר מרן הגרא"מ שך זצוק"ל שנמצינו למדים שכדי שיתקדש שם שמים על ידי האדם צריך הוא להיות בעל זכויות מיוחדות ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, וכמו שכתב הבית יוסף אם תזכה תתוקד על קדושת שמי, וזהו ששנינו במיתתו של רבי עקיבא "אשריר שנתפסת על דברי תורה" (ברכות סא:): "אשריר" כי על ידך נתקדש שמו יתברך, וכיון שמכך למדים שיש דין שמים ויש חשבון שהקב"ה מחשב עם סביביו ומדקדק עם חסידיו כחוט השערה, ואף מכאן למדים קל וחומר אם כן באלו כל שכן ברשעים, לעומת זאת אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים כי ממשפט על דברים בטלים לא יוצא קידוש ה' שהרי עונשו ראוי לו ואין בו כל חידוש ולימוד.

שם:

כתוב ברמב"ן וטעם וידום אהרן שהיה בוכה בקול ואז שתק.

ועל מה היה אהרן בוכה בקול?

וביאר החתם סופר שאין לומר שהיה בוכה כמתרעם חס ושלום אלא בכה אהרן בכיה גדולה על עוונותיו שהביאו עליו את הרעה הזאת במות שני בניו, עונותיכם היטו אלה (ירמיה כה), ועל כך השיבו משה "הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש" אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך (רש"י), וצריך הבית להתקדש במיתת צדיקים שייראו ישראל מלגעת במקדש ולפיכך אם יבכה אהרן ויתלה את מיתת בניו בעוונותיו כי אז לא יתקדש הבית ולא יראו ישראל מגעת בו מיד וידום אהרן.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיָּאל דָּד אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שָׂאוּ אֶת אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה (פרק י' פסוק ד')

מדוע לא טיהרו את המשכן מטומאת מת לאחר מיתת בני אהרן?

וביאר הטור שמצינו בספרי שאין הטומאה באה מן המת עצמו אלא מחמת הרוחות שמתאספות סביבותיו, ועל כן מאחר שבמשכן בודאי לא היו רוחות לא טימאו נדב ואביהוא את המשכן במותם, והנה ידועה קושיית הרוקח על דברי הגמ' (ברכות יט:): מדלגין היינו על גבי ארונות של מתים וכו' ואמר רבא דבר תורה אהל כל שיש בו חלל טפח חוצץ בפני הטומאה ורוב ארונות יש בהן חלל טפח, והרי זהו דבר קבוע וכלל נקוט בידינו כל קבוע כמחצה על מחצה דמי (כתובות טו.) ומעתה לפי הספרי שהטומאה אינה באה מן המת עצמו אלא מן הרוחות הרי הרוחות אינן דבר קבוע ושוב לא קשה קושיית הרוקח.

לפני ה', ומה טעם נצטווה הכהן הגדול להקריב את קרבנו כליל לה' כאשר היו הכהנים אוכלים את שיורי המנחות שהקריבו ישראל היה מקום לדבר בהם סרה כי מתאווים הם לאכול.

דָּבַר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּרַת הַחֻטָּאת בְּמִקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֵלָה תִּשְׁחַט הַחֻטָּאת לִפְנֵי ה' קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא (פרק ו' פסוק י"ח)

כתוב במנחות (ק'): א"ר יצחק כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת.

מדוע נחשב העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריבם והרי עם כל המעלה הגדולה שבעסק התורה הרי סוף סוף לא עשה את מעשה ההקרבה?

וביאר רבי יהונתן אייבשיץ שאחת הסיבות העיקריות שהקרבן מכפר על עוונותיו של אדם היא משום שהחוטא מקריב את קרבנו לעיני כל, וכולם רואים ומבינים כי האיש שלפניהם חטא, ומצב זה כאשר האדם נחשף בקלונו גורם לו לבעל הקרבן בושה גדולה והלא כך שנינו כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עוונותיו (ברכות יב:): ועל פי זה אפשר לומר בדרך צחות כי בדין הוא שגם העוסק בתורה ימחלו לו על כל עוונותיו, ומאותה סיבה שהרי בעוה"ר בדורותינו מושפל כבוד התורה עד עפר ולומדי התורה היו למרמס, חכמת סופרים תסרח יראי חטא ימאסו ועוסקי התורה היו ללעג ולקלס בעיני כל על אשר פרשו מכל עסקי העולם הזה ובחרו לעסוק כל ימיהם בתורה במצב שכזה, כאשר לימוד התורה כרוך בעוה"ר בבושה גדולה בדין הוא שההתעסקות בתורה תכפר על העוונות כעולה וכקרבן.

וְכָלִי חֲרַשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשְׁבֵּר וְאִם בְּכָלִי נִחַשְׁתָּ בְּשֵׁלָה וּמֵרָק וְשִׁטָּף בְּמִים (פרק ו' פסוק כ"א)

כתוב ברש"י ד"ה "ישבר" לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר והוא הדין לכל הקדשים.

לכאורה לפי שיטת רבינו תם (ע"ז עה.) שלינת לילה פוגמת, מפני מה צריכים כלי חרס שבירה וכלי נחושת הגעלה והלא כיון שעבר עליהם לילה נעשה נותן טעם לפגם ושוב אין כאן בליעת איסור?

וביאר בעל שואל ומשיב שאמרו חז"ל עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש וכו' ולא הסריח בשר הקודש מעולם (אבות פ"ה מ"ה) ולכן שלמים למשל שהיו נאכלים לשני ימים ולילה אחד מעולם לא הסריחו ונשארו כבתחילתם, ולפי זה אפשר לומר שאף אם בדרך כלל לינת לילה פוגמת מכל מקום כיון שבקדשים לא הסריח הבשר מעולם, על כן לא נפגם הבשר, ולפיכך טעון הנתר שבירה והגעלה.

וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלִיָּת וְאֵת הַחֲלָב אֲשֶׁר עֲלִיהֶן אֲשֶׁר עַל הַכֶּסֶלִים וְאֵת הַיִּתְרֹת עַל הַכֶּבֶד עַל הַכְּלִיָּת וְסִירְנָה (פרק ז' פסוק ד')

למה בפרשה זו ובפרשת ויקרא גבי שלמים וגבי חטאת דכל מקום שנאמר גבי בקר כתבה התורה כליות מלא, וכל מקום שנאמר גבי צאן כתבה תורה כליות חסר?

וביאר בספר טעמא דקרא על פי הגמרא בחולין (נה:): שנאמר שם שהכוליא שהקטינה בדקה עד כפול בגסה עד כענבה בינונית ועיין (בד"ת יו"ד סי' מ"ד) שכתב בשם כמה אחרונים דכפול הוא כחצי זית וכענבה הוא כזית וי"ל דלכן גבי בהמה דקה כתיב כליות חסר דשניהן כאחת יש בהן שיעור א' של אכילה, אבל גבי גסה דכל אחד צריך שיהא כזית, כתיב בהו מלא שכל כוליא יש בה שיעור אכילה, ואף על גב דברי שא דקרא כתיב בכלוהו את שתי הכליות חסר התם בא לומר שמעכבות זו את זו, כמו שנאמר (בבכורות לט.) ולכן כתיב חסר, לומר שיהיו שתיהן כאחד כמו שכתב רש"י בפרשת עקב גבי לחת דכתיב חסר לומר ששתיהן שווין.

וְהַנּוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַזֶּבֶחַ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף, וְאִם הֶאֱכַל יֹאכַל מִבֶּשֶׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצָה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחְשַׁב לוֹ פְּגוּל יְהִי וְהַנֶּפֶשׁ הָאֲכָלָת מִמֶּנּוּ עֹנָה תִּשָּׂא (פרק ז' פסוקים י"ז-י"ח)

כתוב ברש"י (פסחים פה.) הפיגול ונותר מטמאין את הידים, חד אמר משום חשדי כהונה שחשודין

לפגל קרבן משום איבה גזרו על הפיגול שיטמא את הידים כדי שיהא זה צריך להטביל ידיו קודם שיגע בקודש ויטריחוהו.

לכאורה תמיהה עולה מאליה מי שחשוד לפסול בידים ובמזיד את קרבן חברו אשר בכך עובר איסור שבין אדם למקום ובין אדם לחברו גם יחד, וכי אדם שכזה ייזהר מלפגל, וזאת אך ורק בגלל נטילת ידיים שתיקנו חז"ל?

וביאר רבי אברהם גרודזינסקי (מסלבודקה) שירדו חז"ל לטוף דעתו ותכונות נפשו של האדם, וטרחה כלשהי אף הטרחה הקטנה ביותר יש בה כדי למנוע את האדם מהעבירות היותר גדולות, יתר על כן אף אצל כהנים שזריזים הם ובכמה דינים סומכים על חזקת זריזותם יש משקל לטרחה ולו הקטנה ביותר, ואכן כששני רצונות עומדים זה מול זה מכריע הגדול את הקטן ברם כשהאדם ניצב מן הצד וחוכך בדעתו אם להיכנס אל תוך הענין ולמלא את רצונו כי אז גם הרצון הקטן יכול לשמש מכשול לגדול ויטריחוהו.

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים (פרק ז' פסוק ל"ז)

למה הקדים מנחה לחטאת ולאשם וכן בפרשת ויקרא הקדים מנחה לחטאת וכן לעיל בפרשתינו הא קי"ל (בזבחים פט.) שאפילו עופות קודמין למנחות שהן מיני דמים?

וביאר בספר טעמא דקרא שהתורה רצתה להסמיך מנחה לעולה שהעולה היא החשובה שבזבחים כדקי"ל בתוספתא (פ"ג דמנחות ה"א) עגל זה למזבח יביאנה עולה משמע שהיא החשובה שבקרבנות ורצה הכתוב להסמיך לה מנחה כדאיתא (במנחות ק"ד): מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני לכן הסמיכו לעולה כאילו הקריב עולה.

שם:

כתוב במדרש רבה הה"ד (תהילים לג ו) בדבר ה' שמים נעשו.

באיזה ענין הכתוב המדבר על מעשה הבריאה למעשה הקרבנות?

וביאר בספר יערות דבש שביקש המדרש ליישב תמיהה שהיתה עולה באה על הרהור הלב (ויקרא רבה ז ג) ואת הרהור הלב אכן יכול דיבור התורה לבטל, אולם חטאת שבאה על מעשה עבירה כיצד יכול דיבור לבטל מעשה, וזהו שאמר המדרש הה"ד "בדבר ה' שמים נעשו", למדנו מכאן עד כמה גדול כוחו של דיבור של קדושה שעל ידו "שמים נעשו" ואם דיבור של קדושה בכוחו לעשות מעשה ולא סתם מעשה אלא מעשה הבריאה על אחת כמה וכמה שבכוחו לבטל מעשה עבירה.

ויקח משה את החזה ויניפהו תנופה לפני ה' מאיל המלאים למשה יהיה למנה כאשר צוה ה' את משה (פרק ח' פסוק כ"ט)

כתוב בזבחים (קא): משה רבינו כהן גדול היה וחולק בקדשי שמים ופריך {שם ק"ב א'} מעתה יראה את הנגעים ומשני שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובים בפרשה.

אם היה כהן איך הרג את עוג מלך הבשן שהכהו בקרסולו והרגו, ואיך נטמא למת, וגם איך קבר את אהרן הרי נטמא באהל המת, וכהן גדול אין מטמא לקרובים, וגם קשה למה לא גירש את צפורה והרי היתה גיורת ופסולה לכהן.

וביאר בספר טעמא דקרא שמשה רבנו לא היה לו אלא המעלות של כהן כגון להקריב ולאכל ק"ק אבל לא את החיובים של כהנים ולכן היה מותר לו להטמאות למתים ולקחת אשה פסולה לכהונה כי לא היה עליו שום חיובים רק זכותים רק במראות נגעים פריך שיהיה לו מעלת כהן לראות ומשני שיש מיעוט, ובהכי אתי נמי שפיר שמצינו בערכין (י"א:) שמשנה רבינו היה משורר, ובריש תמיד מצינו שהיה שוער אף על גב שכהן ששורר או שיער עובר בלאו כמו שכתב הרמב"ם (ספ"ג מכה"מ) והיינו משום שמשנה רבינו לא היה כהן ממש רק מעלת הכהונה היתה לו והיתה לו גם מעלת הלויים, ועי' בפירוש הראב"ד שנדפס בתמיד (כח.), ועיין בקונטרס למכסה עתיק פרשת פקודי מחלוקת אם משה בירך ברכת כהנים.

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת שמיני

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 283

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֹטָאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה (ט ו ג)

כתוב תו"כ שעיר עזים לכפר על מכירת יוסף.

מדוע לא עיכב עוון מכירת יוסף עד הנה, לא ליציאת מצרים ולא לקריעת ים סוף ואף לא למתן תורה?

וביאר המשך חכמה שהיה להם לישראל פתחון פה לתרץ את מעשה מכירת יוסף, משום שיוסף לא היה לו להביא דיבתם רעה אל יעקב אביהם אלא להוכיחם בעצמו, ולפיכך כל אותן שנים לא היה להם חטא מכירת יוסף לעיכוב ולמכשול בדרכם, אולם עתה משהרגו את חור בגלל שהוכיחם שוב לא עמדה להם התואנה הזאת, שהרי הם הוכיחו במעשם כי אינם מקבלים תוכחה ואדרבה עתה נתעורר עליהם הקיטרוג של מכירת יוסף ועיכב בעדם, ועל כן הוצרכו להביא שעיר עזים לחטאת לכפר על חטא מכירת יוסף.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן קָרֵב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְעֲשֵׂה אֶת חֹטְאֲתֶךָ וְאֵת עֹלֹתֶךָ וְכַפֵּר בְּעֶדְךָ וּבְעֵד הָעָם וְעֲשֵׂה אֶת קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בְּעֵדָם כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' (פרק ט' פסוק ז')

כתוב בדעת זקנים מבעלי התוספות שהקשו למה נאמר בראשון וכפר בעדך ובעד העם הרי לעם היה כפרה בפני עצמה כמו שכתוב אחר כך וכפר בעדם?

וביאר בספר טעמא דקרא שמה שאהרן עשה את העגל העם הכריחו אותו וכי היכי דליהו להו תקנתא כמו שכתוב (בסנהדרין ז.) ואם כן גם על מעשיו היו צריכין כעת כפרה שהכריחוהו לכך ועוד כפרה היו צריכין שעבדו לעגל ולכן כתיב ב"פ.

שם:

תו"כ היה אהרן רואה את המזבח כתבנית שור והיה מתירא וכו' אמר לו משה למה אתה בוש כי לכך נבחרת.

מהו ולכך נבחרת?

וביאר רבי חיים ויטאל שכל אדם ואדם יש לו נקודה מיוחדת שמוטל עליו התפקיד לתקנה, והנה דוקא משום שהדבר מיוחד אליו, הרי יש לו עליו הסתר גדול והיצר משתדל בכל כוחו להכשילו בדבר זה יותר מבכל הענינים האחרים, ואדרבה לפי הקשיים המרובים שהוא נתקל בהם בענין מסויים ומיוחד יבין האדם כי זו גופא הנקודה המיוחדת אצלו שעליו לעמול ולתקן, אם כן הרי המניעות והקשיים שיש לו לאדם בעבודת ה' הם בעצם סימנים ותמרוורים לאדם כי אדרבה עבודתו רצויה לפני ה', ואם יתמיד בזה יצליח מאוד, וזהו שאמר משה לאהרן קרב אל המזבח ואדרבה מגודל המניעות והקטרוגים שהיצר מסנוור את עיניך מתוך זה מתברר ומתגלה לך כי לכך נבחרת.

וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶת הַדָּם אֵלָיו וַיִּטְבַּל אֶצְבְּעוֹ בַדָּם וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת הַדָּם יִצַק אֶל

יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ (פרק ט' פסוק ט')

למה בכל פרשה זו לא נזכרה כלל כהונה לא באהרן ולא בבניו, ואילו בפרשת ויקרא נאמר בכל מקום בני אהרן הכהנים?

וביאר רבי זלמן סורוצקין שכיוון שאין שלטון ביום המות (קהלת ח ח) ומכיוון שמתו נדב ואביהוא ביום ההוא לא נאמרה בכל המשפחה "כהונה" שהיא לשון שלטון, ואכן יש להוסיף ולהביא ראיה לדבר הנה גם במיתת אהרן ומסירת הכהונה לאלעזר בנו לא נזכרה כהונה "ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אותם את אלעזר בנו" (במדבר כ כח) אולם במשנה תורה כאשר התורה מביאה את סיפור הדברים כהווייתם, ואשר בזה לא שייך ענין "אין שלטון ביום המות", הזכירה

כי אני הכבדתי את לבו וכו' ולמען תספר באזני בנך" וכיון שכל הניסים היו בשביל הסיפור, חובה עלינו להרבות בסיפור ניסים אלו יותר מכל הניסים שעשה הקב"ה באותה עת בגלל ההכרח בהם ולא בשביל הסיפור.

שביעי של פסח

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים (י"ג י"ח) הקשה רבינו בחיי למה במילה חמשים חסר האות ו' וכתוב חמשים? ותיירך ללמדך שהתורה שנתנה לחמשים יום היתה תכלית מה שעלו בני ישראל מארץ מצרים, ועוד יש בו רמז לחמשים פעמים שנזכרה יציאת מצרים בתורה.

וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים (פרק י"ד פסוק כ"ג) לשם מה בקע הקב"ה את הים והמצרים נכנסו לתוכו ואז סגר עליהם את הים ולא הוציא את המים מתוך הים ושפך אותם על המצרים שבחוץ. ותיירך הגר"ח"ק שליט"א שרצה הקב"ה ללמדנו בזאת שאדם שנגזר עליו למות הוא ירוץ בעצמו לכיוון המות שלו והקב"ה לא צריך אפילו לרדוף אחריו.

מי כמכה באלים ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא (פרק ט"ו פסוק י"א) אנו אומרים בתפילה "המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טיבע וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו ומלכותו ברצון קיבלו עליהם וכו' ואמרו כולם מי כמוכה באלים ה', ולאחר מיכן ממשיכים "מלכותך ראו בניך וכו' זה ק-לי ענו ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד" הקשה הגר"ח"ק שליט"א מפני מה בתחילה מודגש שכולם אמרו מי כמוכה ואילו את הפסוק ה' ימלוך לא אמרו כולם?

ותיירך שבפרקי דרבי אליעזר מובא שאת הפסוק "מי כמוך באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש אמר גם פרעה בשונה מן הפסוק ה' ימלוך לעולם ועד שאותו לא אמר ועל אף שבנוסח ספרד אומרים גם על הפסוק השני "יחד כולם הודו והמליכו ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד והסביר הגר"ח"ק שליט"א שפרעה לא אמרו ובכל זאת נאמר כולם משום שכל שבטי ישראל הכריזו על כך ביחד ונאמר (דברים לג ה) ויהי בישרון מלך בהתאסף יחד שבטי ישראל מלכות ה' עלינו נקראת כשכל שבטי ישראל ממליכים אותו ומשום כך כשכלל ישראל הודו והמליכו את שם ה' מתאים לומר ה' ימלוך לעולם ועד ואת כל המהפך הקיצוני הזה מ"מי ה' אשר אשמע בקולו" ועד ההכרזה של "מי כמוכה באלים ה'" עבר פרעה בתהליך ארוך מאוד והמתחיל עוד מן הרגע שבו הגיעו משה ואהרן לבקש ממנו את שליחת עם ישראל מארצו ושוב ושוב הוא למד על בשרו מיהו בעל הבית האמיתי על העולם כשהוא אשר הכריז על עצמו כאלוה מושפל עד עפר.

שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה (פרק א' פסוק א') הקשה בס' אילת השחר במה שאמר לא ה' העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים יל"ע הרי ה' יום מתן תורה?

ותיירך דמתן תורה הוא שורש של שיר השירים ושלמה בא וביטא את זה שיסוד התורה הוא שלום כדכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן (פרק ז' פסוק ב') ותמוה שהרי אסור ליכנס לעזרה בנעלים ואיך כתב כאן פעמיך בנעלים? וביאר בס' טעמא דקרא דלא קאי על כניסה לעזרה אלא על הדרך שהלכו כל הדרך במנעלים וכדמסיים חמוקי ירכיך שכשהיו מגיעין לעזרה היו מוציאים הנעלים ומכסין רגליהם שלא יהיו מגולין כדפירש"י בסוכה (מט.) דחמוקי הוא לשון נסתר ומכוסה. ועוד תירץ שלא כיסה את כף הרגל.

פניני החג

פנינים נפלאים על ימי הפסח שנאמרו ע"י הרב אברהם פוליאס

ענין ד' כוסות

מפני מה ראו חז"ל לתקן את אמירת ההגדה על היין? וביאר המשך חכמה שהיין מורה על ההבדלה בין ישראל לאומות, הבדלה שבזכותה נגאלו ישראל ויצאו ממצרים, וכן אם יתבדלו ישראל בגלות זו מהגויים ויהיו מצויינים יגאלו, שהיין יותר מכל דבר אחר מורה על ההבדלה בין ישראל לאומות העולם, ואף המן הרשע כשרצה לעורר את חמתו וקנאתו של אחשורוש אמר לו ישראל אם זבוב נופל לו לתוך כוס היין שלו זורקו ושותהו אבל אם יגע המלך בכוסו חובטו בקרקע ואינו שותהו וכו' ומדיחו ג' פעמים (עיין מגילה יג:) ואכן גזרו על יינם של עכו"ם משום בנותיהם, כדי שגם עתה נבדל מן הגויים ונזכה לגאולה במהרה בימינו.

לבישת קיטל בליל פסח

מה הטעם למנהגנו ללבוש בגד לבן רק בליל פסח ובליל יום כיפורים? וביאר רבי לייב אייגר מלובלין כי בפסח יצאו ישראל מרצא דמסאבותא ופסקה זוהמתן, ולפיכך לובשים לבנים כמו אישה הלובשת לבנים לאחר שפסקו ימי טומאתה, אמנם לאחר מעשה העגל חזרה הזוהמא (זוהר בראשית נב:) עד אשר ביום הכיפורים נתרצה הקב"ה לישראל וחזרו לקדושתן הראשונה שנתקדשו בעת יציאת מצרים ושוב פסקה זוהמתן ונעשו ישראל בבחינת "לובשת לבנים", ולפיכך לובשים לבנים בליל פסח וליל יום הכיפורים.

מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון

מה הבדל בין שמחה לששון? ועוד מפני מה השמחה היא במועדים ואילו הששון בחגים? וביאר בספר שיח יצחק שמחה היא ההרגשה הפנימית שבלב, וששון הוא השמחה החושית, החיצונית והגלויה, ועל כן במועדים שבהם נכללו אף ראש השנה ויום הכיפורים יש מקום לשמחה, אך לא לששון, לפי שאין השמחה בהם גלויה ומוחשית, וכגון שאין אומרים בהם הלל, לעומת זאת בחגים וזמנים אכן יש מקום לששון לפי שיש בהם שמחה חיצונית וגלויה, ולפי זה מבוארת התפילה שבתפילות הימים הנוראים "שמחה לארצך וששון לעירך" לפי שהשמחה בירושלים היתה יתירה על פני כל ארץ ישראל כענין שאמרו חז"ל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו.

ורחץ

מדוע נאמר ורחץ לשון ציווי, ואילו אצל נטילת ידים שקודם הסעודה נאמר רחצה? וביאר רבי שלמה זלמן אויערבך לפי שכאן בא להזהיר ליטול ידיו אף על טיבול במשקה של פחות מכזית, והיות ואין רגילין בזה כל השנה להקפיד כל כך על נטילת ידים לדבר שטיבולו במשקה ובפרט על דבר שפחות מכזית, לכך אמר בלשון ציווי ורחץ לזרז על הדבר, מה שאין כן בנטילת ידים שקודם הסעודה הכל יודעים שיש ליטול ידים ואין צריך זירוז, לכן אמר בלשון רכה רחצה.

הא לחמא עניא

מפני מה אומרים הא לחמא עניא בלשון ארמית? וביאר האדמו"ר מבעלז שבאים להראות בזה שהקב"ה בכבודו ובעצמו נמצא שם, במקום עריכת הסדר, וכדאיתא בגמ' שבת (יב:) שאף על גב שאין מלאכים מכירים בלשון ארמית, ומסיבה זאת אין מתפללים בלשון ארמית, מכל מקום לפני חולה אפשר להתפלל בלשון ארמית, מפני שהקב"ה נמצא למראשותיו של חולה והתפילה מתקבלת לפני הקב"ה בעצמו וכמו כן מתחילים את ההגדה בלשון ארמית כדי להראות שהקב"ה בכבודו ובעצמו נמצא שם דהוי אז כלפני ולפנים.

המשעבד אותו כאדון, ועל כן אף אינו מאבד את רגש חירותו הפנימי ואינו עבד בפנימיותו ובנפשו, שהלא יודע הוא כי "מאת ה' היתה זאת", והוא מביט על מצבו כדבר זמני שנועד לזכוכ ולמרקו מחטאיו, ולא כן היו ישראל בשעבוד מצרים אמנותם ביד ה' ובהשגחה פרטית היתה לקויה ופגומה, ועל כן הם איבדו את חירותם הפנימית כי ראו עצמם עבדים, והיינו לפרעה במצרים וכאשר לוקה האדם בחסרון אמונה פנימית אין לך גנות גדולה מזו.

עבדים היינו לפרעה במצרים

מה פשר הלשון "עבדים היינו" לכאורה היה צריך לומר "לעבדים נלקחנו"?

וביאר רבי אברהם בן הגר"א שאמרו בגמ' (סוטה יא) על הפסוק "וישימו עליו שרי מיסים", "עליהם" מיבעי, מלמד שהביאו מלבן ותלו לו לפרעה בצוארו וכל אחד ואחד מישראל שאמר להם איסטיניס אני אמרו לו כלום איסטיניס אתה יותר מפרעה, ונמצא שבתחילה נשתעבדו ברצון ולכך אומר עבדים היינו היינו ברצון, וזהו שממשיך ואומר עבדים היינו לפרעה.

שם:

לשם מה הכפילות אם עבדים היינו לפרעה היה זה במצרים?

וביאר המלבי"ם שלא רק פרעה שהחזיק בהם כעבדים היה קשה אלא גם המדינה היתה קשה, ולא היה שום כח בעולם להוציאם משם, זולתי הקב"ה בכבודו ובעצמו, ולולי שעשה כן, היינו משועבדים להם עד סוף כל הדורות.

יוציאנו ה'

מדוע הוציאנו הקב"ה בכבודו ובעצמו ממצרים?

וביאר המהר"ל שהטעם לכך הוא מפני שהקב"ה רצה בישראל שיהיו לו לעם, והוא אשר רצה שיצאו ישראל מרשות מצרים להיות לו לעבדים, ודבר שהוא מיוחד לה' יתברך ראוי שיהיה הוא בעצמו הפועל ולא שיהא על ידי אחר.

עבדים היינו וכו' ואילו לא הוציא הקב"ה וכו' הרי אנו וכו' משועבדים היינו לפרעה

מדוע פתח בעבדים וסיים במשועבדים?

וביאר מהרא"ל צינץ לפי מה שמצינו בגמ' (גיטין לח.) שהמפקיר עבדו יצא לחירות, וכן עבד שברח ונתייאשו בעליו הרי הוא הפקר, אך מכל מקום צריך גט שחרור כי יש לאדון בעבד קנין הגוף, וכמו שאשה נשאת נשואה אפילו אם אמר לה בעלה אין את אשתי, כי רק הגט מפקיע מקנין הגוף, וכך עבד קנין הגוף של האדון בו אינו פוקע ללא שטר שחרור, ומעתה מובן מה ששינה הלשון למשועבדים, כי רוצה לומר שאילו לא הוציאנו הקב"ה אף אם היינו יוצאים ביד חזקה הרי עדיין היינו משועבדים לבקש שטר שחרור מפרעה, כי קנין הגוף לא פקע אפילו אם פרעה היה מתייאש אבל מאחר שהקב"ה הוציאנו ממצרים הפקיענו מרשות פרעה, ואנו בני חורין גם בלא שטר שחרור של עבד.

ואפילו כולנו חכמים וכו' כולנו יודעים את התורה

לכאורה מהיכי תיתי לפטור את החכם והיודע תורה מחובת מצות סיפור יציאת מצרים?

וביאר המהרא"ל צונץ כיון שתכלית יציאת מצרים היא קבלת התורה היה מקום לומר שהחכמים ויודעי התורה על ידי התעסקותם בתורה עצמה ייפטרו מסיפור יציאת מצרים, קא משמע לן ש"ואפילו כולנו חכמים וכו' כולנו יודעים את התורה" מכל מקום עדיין אין סרים ממצות סיפור יציאת מצרים עד כי וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים

מדוע גדולה המצוה לספר ביציאת מצרים יותר מסיפור כל הניסים שנעשו לאבותינו?

וביאר בעל ההפלאה שזהו מפני שהניסים שעשה ה' בכל עשר המכות לא היו הכרחיים, שהרי אם לא שהכביד ה' את לב פרעה, היה משלחם מיד במכות הראשונות, אך הקב"ה הכביד את לבו כדי לעשות נפלאות גדולות בשביל סיפור הניסים לדורי דורות כמפורש בפסוק (שמות ז א)

לשנה הבאה בארעא דישראל לשנה הבאה בני חורין

לכאורה יש כאן כפל מיותר שהרי אם נהיה בארץ ישראל ממילא נהיה גם בני חורין?

וביאר האדמו"ר ר"י מסאטמר שאפשר לפרש על פי מה שכתב תרגום יונתן בן עוזיאל על הפסוק ואשא אתכם על כנפי נשרים שהקב"ה הטעין את ישראל על ענני שמים ולקח אותם למקום המקדש לעשות שם את קרבן הפסח, ומסתבר שלאחר שאכלו את הפסח במקום המקדש החזירום העננים למצרים, ושהו שם עד שיצאו למחרת בט"ו בניסן, שהרי אמרו בגמ' (ברכות ט.) והכל מודים שלא יצאו אלא ביום, שנאמר "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה", ונמצא אם כן שבני ישראל היו כבר בארץ ישראל, ועם כל זאת גזרה חכמתו יתברך בעומק מחשבותיו שעדיין לא ראוי שיצאו ממצרים והחזירם לשם, ועל כן מבקשים שלשנה הבאה נהיה בארץ ישראל, במקום המקדש בירושלים, וכופלים ומבקשים שנהיה שם מתוך גאולה שלמה בני חורין.

מה נשתנה

מדוע קבעו את נוסח "מה נשתנה" כחובה, אפילו הגדולים ואפילו אדם המיסב לבדו צריך לשאול? ומדוע לא מזכירים בשתיית ד' כוסות שגם בזה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

וביאר המלבי"ם כשפותח במה נשתנה ומתעורר מהשינויים המרמזים על תמצית כל המאורע, הלא תיכף יתפעל ובטרם יפתח בסיפור המפורט כבר ימצא את נפשו מחוייבת לספר נפלאות ה' ומעשיו ברנה, ועל כן גם אם נמצא אדם לבדו מחוייב הוא לשאול את עצמו את השאלות שב"מה נשתנה", ולפני תחילת סיפור יציאת מצרים, כי באמרם יהיה מחומם ונלהב בהתעוררות פנימית אל הסיפור שהוא השבח והתהלה לחי עולמים, כי לפי ערך העינוי והמרירות, ולפי רוב הצרה הקודמת כך תהיה הכרת התודה מחוייבת יותר מצד הבינה והדעת וחובת הלב, ויחוש את עצמו מחוייב לספר את סיפור יציאת מצרים מצד עצמו, ולא כפורע חוב קיום מצות התורה, לפיכך סידר בעל ההגדה דוקא את השינויים הללו ב"מה נשתנה" כי רק הם מעוררים לתת תודה באכילת מצה לזכרון השעבוד ואכילת מרור לזכר העינוי והמרירות ולעומתם טבול המרור בחרוסת להמתיק את המרירות והסיבה שהיא אות החירות, והפך השיעבוד המרומז במצה, ומקבילים השינויים האחרונים מול הראשונים זה לעומת זה והזכרתם מעוררת רשם, אבל ד' כוסות אינן לזכרון הרעות או הטובות שהיטיב עמנו השי"ת אלא לרמז על ד' לשונות גאולה, או כנגד ד' כוסות הכתובות בפרעה, או כנגד ד' כוסות של תרעלה שישתו מחריבי בית המקדש, או כנגד ד' כוסות שעתידי הקב"ה להשקות את ישראל, והואיל והזכרת השינוי שבהם לא תגרום להתפעלות הנפש ולהגדיל התודה, לפיכך לא הזכיר ב"מה נשתנה".

כולו מצה

צריך ביאור הלא בלילה הזה אוכל בשר ומעדינים ואיך אמר כולו מצה?

וביאר מהרא"ל צינץ שבעת שאוכל בתחילה המצה אוכל מצה בלבד, וגם את המרור אינו אוכל עמה, משום שהמרור הוא מדרבנן והמצה מדאורייתא, ואתי מרור דרבנן ומבטל טעם מצה דאורייתא, וזו כוונת השאלה "הלילה הזה" המצה שאוכלים לשם מצוה "כולו מצה" ללא שום תערובת מאכל" וכן זו הכונה בשאלת כולו מרור שאוכל הכזית מרור ללא תוספת אפילו של מצה אחרי שכבר קיים מצות המצה אתי מצה דרשות ומבטל מרור דחובה מדרבנן.

עבדים היינו לפרעה במצרים

כתוב בפסחים (קטז.). מתחיל בגנות ומסיים בשבח.

לכאורה איזו גנות יש בכך שנכפתה עלינו עבדות אצל פרעה במצרים?

וביאר רבי יוסף נחמיה קורניצר (מקראקא) שיש לומר כי אדם המאמין ביד ה' ובהשגחתו הפרטית אף אם באה עליו צרה וצוקה אין הוא מייחס זאת לשום אדם ולשום גורם בעולם, כי יודע שה' יתברך הוא גזר ויהי, ואילו פלוני המיצר ומציק לו אינו אלא כמקל ביד המכה שאין בו במקל כח עצמי להרע לו וכל כוחו הוא מכח המכה, וכיון שכן אף אם נמסר לעבד אינו רואה את האיש